

Aleg. 542

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego o przedłożeniach Wydziału krajowego 1. o zakładach naukowych rolniczych, gorzelni i folwarku w Dublanach, tudzież o krajowych stacyach doświadczalnych chemiczno-rolniczej w Dublanach i botaniczno-rolniczej we Lwowie za rok 1904/5 (LW. kr. 76.410 ex 1905).

Wysoki Sejmie!

Akademia rolnicza w Dublanach rozwija się pomyślnie. Uzupełnione grono nauczycielskie siłami wybitnemi, młodszemi, daje widoki dalszego normalnego rozwoju — zreorganizowana katedra chemii ogólnej otrzymała nowego profesora, a odłączoną od niej szkołę gorzelniczą powierzono wraz z gorzelnią nowemu samoistnemu kierownikowi, katedra hodowli zwierząt gospodarskich została również nowo obsadzona.

Frekwencya Akademii utrzymuje się na wysokim poziomie.

W roku szkolnym 1904/5 liczyła Akademia 84 uczniów, z tego na II. i III. roku po 29-ciu, zaś na I. roku 26. Z 29-ciu uczniów roku III. złożyło 22 egzamin główny, w tej liczbie 6 z odznaczeniem, reszta zgłosiła się na termin jesienny.

Napływ młodzieży chcącej się kształcić w Akademii rolniczej w Dublanach w roku bieżącym jest jeszcze większym jak dawniej, zgłosiło się bowiem o przyjęcie na rok I. 51 maturzystów, z tego 24 z Galicyi, a gdy miejsc wolnych było tylko 30, przeto 21 kandydatom odmówiono przyjęcia.

Komisya gospodarstwa krajowego jest zdania, że obecnej cyfry frekwencyi przekraczać nie należy — nie tylko z tego powodu, że zamierzone i w części dokonane już a konieczne rozszerzenie pracowni i urządzeń szkoły na tę dotychczasową frekwencyę jest obliczone — ale i z tego powodu, że szkoła zawodowa, jaką jest Akademia rolnicza w Dublanach — tylko ograniczonej liczbie uczniów może dać istotnie gruntowne przygotowanie zawodowe.

Przy obecnej frekwencyi, okazało się już potrzebnem rozszerzenie domu mieszkalnego tak zwanego „internatu“.

Prowizorycznie bowiem tylko umieszczono 20 uczniów, którzy w tym domu miejsca nie mieli, w budynku przeznaczonym na mieszkanie profesorskie.

Z powodu obsadzenia wszystkich katedr, mieszkanie to prowizorycznie przez uczniów zajęte, jest potrzebne dla profesorów. Z wielu też względów umieszczenie uczniów w dwóch odrębnych domach nie jest wskazaniem.

Potrzeba więc rozszerzenia internatowego budynku tak, by dawał pomieszczenie dla zwyczaj 80 uczniów, jest konieczną. Tyle zaś miejsca uzyska się w obecnym budynku internatowym przez usunięcie z niego sali restauracyjnej, kuchni, spiżarni, mieszkania dla restauratora, sali rekreacyjnej i t. d., przez co też i mieszkanie w tym domu uczyni się sposobniejszym, spokojniejszym i zdrowszem, zwłaszcza, jeżeli się przy tej sposobności nie zaniedba rozszerzenia łazienek stosownie do potrzeby.

Ubikacye zaś usunięte mają być pomieszczone według projektu Wydziału krajowego w nowo przybudować się mającym skrzydle. Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że zamiast przybudówki, któraby architektonicznie nie była ładną,

raczej należałoby dla tej potrzeby wybudować obok osobny budynek połączony z budynkiem internatowym parterowym przejściem i przypuszcza, że takie rozwiązanie kwestyi nie pociągnie za sobą wyższych kosztów jak preliminowane przez Wydział krajowy, a obliczone na 105.000 K. Zarazem zwraca uwagę, że w przebudowie tej, a względnie nowym domu należy obmyśleć miejsce na przynajmniej dwa pokoje izolowane i łazienkę, mogące służyć na ewentualność pojawienia się jakiejś zaraźliwej lub niebezpiecznej choroby. Przyczem Komisya zauważa, że i kwestyi zabaw i ćwiczeń fizycznych nie należy spuszczać z oka i chociaż skromną ubikację dla tego celn obmyśleć i urządzić trzeba.

Zatwierdzony zeszłoroczną uchwałą Wysokiego Sejmu projekt nowego gmachu dla stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach, który miał objąć zarazem szkołę gorzelniczą (w suterrenach) i jedno mieszkanie profesorskie, zostaje przez postanowione rozszerzenie internatu o tyle zmieniony, że wyłącza się z programu budowy mieszkanie profesorskie, jak bowiem uzasadniliśmy powyżej, po rozszerzeniu internatu otrzymamy na mieszkanie profesorskie do dyspozycji dom l. sp. 177. Przy rewizyi planu budowy stacyi uznał Wydział krajowy potrzebę innych jeszcze zmian w pierwotnym projekcie, a to w kierunku właściwszego pomieszczenia pracowni szkoły gorzelniczej. W przerobionym planie przeniesiono mianowicie pracownię szkoły gorzelniczej z suterren na I. piętro i dodano prócz tego po jednym pokoju na mieszkanie asystentów stacyi doświadczalnej i szkoły gorzelniczej. Zastosowany do zmienionego projektu kosztorys opiewa na 125.000 K, podczas gdy uchwalony w roku 1904 kredyt wynosił 130.000 K.

Zeszłoroczną uchwałą przyznał Wysoki Sejm między innemi 10.000 K na założenie gazowni w Dublanach. Kredyt preliminowany w tej wysokości na podstawie przystępnej oferty firmy H. Hirzel w Lipsku miał posłużyć na instalację gazowni do produkcji gazu świetlnego z ropy w ilości około 30 metrów kub. dziennie. Przed zarządzeniem budowy, zaprojektowanej bezpośrednio przed otwarciem sesyi sejmowej przeszłego roku, odniósł się Wydział krajowy do dyrektora gazowni miejskiej we Lwowie, p. Adama Teodorowicza, z prośbą o orzeczenie, czy dany system gazowni odpowie potrzebom zakładów dublańskich. Opinia wypadła niekorzystnie. P. Teodorowicz odradzał stanowczo wybór aparatów budowanych w Niemczech, uzasadniając wyczerpująco na podstawie własnych doświadczeń, że aparaty zarówno Hirzla jak i podobnych, lepszych nawet systemów, budowane w Niemczech są tylko tam używane do destylacji olei parafinowych (t. zw. „Thüringische Gas-Öle“ otrzymywanych przy destylacji węgla brunatnego) nie nadają się atoli zupełnie do produkcji gazu z błękitnych olejów galicyjskich. Kosztowne próby przeprowadzane przez szereg lat w gazowni miejskiej w Stanisławowie z aparatami niemieckimi wykazały ujemne wyniki; gaz otrzymywany posiadał ogromną skłonność do kopcenia i nie mógł być zastosowany do oświetlenia żarowego ani też do palników Bunsena używanych w pracowniach chemicznych. Przestrzegając stanowczo przed bezowocną próbą instalacji gazowni systemu Hirzla, wypracował dyrektor Teodorowicz bezinteresownie i przedstawił Wydziałowi krajowemu projekt urządzenia gazowni o systemie pieców, który dla olejów galicyjskich okazał się najwłaściwszym i pozwala przy destylacji ropy na domieszkę 5—10% gazu węglowego, przez co otrzymuje się gaz naftowy o stałym składzie chemicznym, nadający się dzięki większej zawartości wodoru zarówno dobrze do światła auerowskiego jak i do celów technicznych. Ten system pieców zastosowano po nieudanych próbach z aparatami niemieckimi w gazowni miejskiej w Stanisławowie a także w Kołomyi i Drohowyżu. Dyrektor Teodorowicz odradzał dalej instalację gazowni w rozmiarach zbyt małych powodujących przerwy w ruchu i niedokładności funkcyonowania i w przedstawionym projekcie przyjął aparaty wytwarzające 160 metr. kub. gazu świetlnego w 24 godzinach, t. j. w ilości wystarczającej do obsługi 500 palników. Dołączony do projektu kosztorys przewyższał znacznie kredyt przy znany na założenie gazowni, opiewał bowiem na 40.000 K, mianowicie:

1. urządzenie fabryczne według szczegółowej oferty fabryki budowy maszyn w Sanoku	17.335 K
2. dwa piece gazowe wraz z materiałem ogniotrwałym i obmurowaniem	7.015 „
3. budynek fabryczny murowany	9.800 „
4. rurociąg od gazowni do gmachu Akademii	4.000 „
5. montowanie aparatów i różne drobne wydatki	1.850 „
razem	40.000 K

Różnica między podaną powyżej sumą kosztorysową a ofertą Hirzla, na podstawie której preliminował Wydział krajowy kredyt w wysokości 10.000 K, pochodzi stąd przedewszystkiem, że nowy projekt przyjmuje większą produkcję gazu, obliczoną na 500 płomieni, podczas gdy mała gazownia firmy Hirzel wystarczyć mogła najwyżej na 150 palników przy wyrobie gazu przez całą dobę bez przerwy, nadmieniał zaś, że większa gazownia niemieckiego systemu obliczona na 500 palników kosztowałaby również do 30.000 K, a więc nie wiele mniej od podanej powyżej sumy kosztorysowej przy mniejszej atoli precyzji paratów i co ważniejsza, nie nadających się do wytwarzania gazu z ropy galicyjskiej. Zredukowanie rozmiarów gazowni zmniejsza zarazem koszt instalacji, zbytniej redukcji sprzeciwiają się jednak, jak już zaznaczył Wydział krajowy, względy techniczne, a nie mniej względy praktyczne. Projektowana pierwotnie mała gazownia miała służyć wyłącznie pracownikom chemicznym Akademii, przy najoszczędniejszym obliczeniu palników. Wydział krajowy uznał jednak, że jakkolwiek bardzo mała nawet gazownia zaspokoiłaby chwilowo najpilniejsze potrzeby zakładu, to z chwilą umieszczenia stacji doświadczalnej w nowym budynku i urzęduowania pracowni gorzelniczej gazownia taka okaże się niedostateczną, i nie będzie można cofnąć się przed wydatkiem na rozszerzenie gazowni, tem bardziej, że także inne pracownie będą potrzebowały równomiernego uposażenia.

Po dojrzałej rozwadze postanowił Wydział krajowy pójść za fachową opinią dyrektora gazowni miejskiej, p. Teodorowicza, i przyjąć bez zmiany jego projekt gazowni dla zakładów dublańskich, projekt kosztowniejszy, lecz dający pewność prawidłowego funkcyonowania gazowni i możność wytwarzania gazu w ilości wystarczającej dla wszystkich pracowni nawet przy ich spodziewanym rozwoju i wzroście. Obszerniejszy projekt gazowni postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wysokiemu Sejmowi z prośbą o przyznanie dodatkowego kredytu, równocześnie jednak poczynił Wydział krajowy przygotowania zapewniające wykończenie gazowni przed upływem b. r. Zamówiono więc we fabryce maszyn w Sanoku dostawę aparatów i zarządzono budowę domu na pomieszczenie gazowni.

Przyspieszenie instalacji gazowni uznał Wydział krajowy za konieczne zarówno w interesie pracowni i pozyskanych dla Szkoły sił naukowych jakoteż ze względu na odpowiedzialność administracji zakładu za skutki używania w laboratorjach niebezpiecznych w użyciu lampek spirytusowych i aparatów podręcznych do wytwarzania gazu benzynowego. Koszt budowy gazowni zalimitowany na 40.000 K zamierza Wydział krajowy pokryć przedewszystkiem nadzwyczajnym kredytem wstawionym do budżetu stacji doświadczalnej w Dublanach na rok 1905 w kwocie 25.000 K tytułem pierwszej raty całego kredytu, uchwalonego w sumie 140 000 K na inwestycje w zakładach dublańskich. O pokryciu reszty kosztów budowy gazowni w kwocie 15.000 K, dalej kosztów budowy stacji doświadczalnej i rozszerzenia domu zakładowego przedstawiamy Wysokiemu Sejmowi wniosek następujący:

Zeszłoroczną uchwałą otworzył Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu na inwestycje w Dublanach kredyt w wysokości 140.000 K, wstawiając na poczet tej sumy 25.000 K do budżetu stacji doświadczalnej na rok 1905 i upoważniając zarazem Wydział krajowy, by resztę kredytu t. zn. 115.000 K, wstawił w dwu ratach do budżetów na rok 1906 i 1907. Z powodu uzasadnionych powyżej zmian w programie inwestycyjnym zapotrzebowanie kredytu jest znacznie większe i wynosi:

1. budowa gmachu na pomieszczenie stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej i szkoły gorzelniczej	125.000 K
2. rozszerzenie domu zakładowego dla uczniów	105.000 "
3. reszta kosztów instalacji gazowni	15.000 "
razem	245.000 K.

Z powodu nastroczających się trudności uzyskania dla tej sumy budżetowego pokrycia w roku 1906 postanowił Wydział krajowy nie preliminować jej w budżecie krajowym, lecz pokryć zapotrzebowanie przez zaciągnięcie w Banku krajowym pożyczki w 4% obligach komunalnych IV. emisji w nominalnej wysokości 250.000 K na lat 44 przy rocznej spłacie na procent i amortyzację 5% t. j. w rocznych ratach po 12.500 K od roku 1906 począwszy. Do preliminarza budżetu Akademii na rok 1906 wstawił Wydział krajowy na zapłacenie pierwszej półrocznej raty zamierzonej pożyczki kredyt w kwocie 8.800 K (kwota wyższa od istotnego zapotrzebowania, gdyż przy uchwaleniu preliminarza projektował Wydział krajowy krótszy okres umorzenia pożyczki). Komisya gospodarstwa krajowego wnosi przyjęcie przedstawionej tu

propozycji Wydziału krajowego i uchwalenie wniosków sformułowanych w zakończeniu sprawozdania. Wydział krajowy przystąpi do wykonania uchwalonych inwestycji z wiosną przyszłego roku.

Preliminarz budżetu Akademii wykazuje w zestawieniu wydatki w sumie 255.551 K, dochody w sumie 104.144 K, a więc niedobór w kwocie 151.407 do pokrycia z funduszu krajowego, niedobór w porównaniu z tegorocznym większy o 23.603 K. Na tę różnicę wpływa oprócz wstawionej nowej pozycji wydatków na oprocentowanie pożyczki także wzrost rubryki płac emerytalnych. Z innych bieżących potrzeb Akademii, które pragnie Wydział krajowy zaspokoić, wymieniamy przede wszystkim instalację chóru w kaplicy zakładowej. Idzie tu o zbudowanie galeryi o żelaznej konstrukcyi na pomieszczenie organów, które są ustawione dotychczas na podłodze i zajmują wiele miejsca w ciasnej i bez tego kaplicy. Dla przysporzenia miejsca pobożnym, którzy z zakładów i ze wsi gromadzą się w kaplicy i wokoło niej na służbę bożą, zaprojektowano już przed laty instalację chóru. Kosztorys podany przez jedną z lwowskich firm opiewa na 3.000 K i tę kwotę wstawił Wydział krajowy do preliminarza budżetu Akademii.

Sprawę urządzenia w Dublanach pod kierownictwem katedry dla mechaniki rolniczej, stacyi doświadczalnej dla maszyn i narzędzi rolniczych, uważa Komisya gospodarstwa krajowego za ważną i urządzenie takiej stacyi za potrzebne, przywiązuje jednak wagę li tylko do praktycznego kierunku tej stacyi - wykluczając wszelkie naukowe ściśle badania — i z całym naciskiem domagać się musi tego wykluczenia; inaczej bowiem powstałaby z biegiem czasu instytucya wymagająca znacznych bardzo kosztów, a dla zakładów Dublańskich i ich celu naukowego zbyteczna.

2. Szkoła niższa rolnicza w Dublanach po dodaniu jej drugiego nauczyciela fachowego funkcjonuje normalnie. Budynek tej szkoły jak wiadomo stary i zniszczony, ciąglej wymaga reperacyi. O czynnościach i wynikach tego zakładu zdaje sprawę osobne sprawozdanie dołączone jako alegat do sprawozdania Wydziału krajowego.

3. W sprawozdaniu swem o szkole gorzelniczej i gorzelni w Dublanach przedstawia Wydział krajowy obszernie przebieg sprawy reorganizacyi tego zakładu, którego kierownictwo spoczywało w rękach profesora chemii ogólnej, naukę zaś udzielało 6. docentów pomocniczych za odpowiedniem wynagrodzeniem; koszt ten ogółem wynosił 6.870 K. Komisya gospodarstwa krajowego zgadza się z zapatrywaniem Wydziału krajowego, że należy dla szkoły gorzelniczej jako samoistnego zakładu zmienić dotychczasowy etat, składający się z:

a) kierownika z płacą roczną 3.600 K, dodatkiem aktywalnym 720 K i prawem do 5 pięcioleci po 500 K;

b) w miejsce dotychczasowej posady adjunkta z płacą 2.000 K, utworzenie posady asystenta za wynagrodzeniem 1.200 K;

c) zmniejszenie liczby docentów z 6 na 4, bo kierownik obejmuje cały wykład gorzelnictwa teoretycznego i praktycznego, a docenci potrzebni będą tylko do nauki matematyki i fizyki, do nauki o kotłach parowych, o rachunkowości i o opodatkowaniu gorzeli.

W projektowanym nowym układzie płace i remuneracye sił nauczycielskich wyniosą 7.418 K, a więc o 638 K więcej ponad obecny etat płac.

Dyrektor szkoły gorzelniczej Dr. Wawnikiewicz po długoletniej służbie przeszedł w dobrze zasłużony stan spoczynku w sierpniu b. r., a w miejsce jego powołany został stypendysta funduszu krajowego, dotychczasowy nauczyciel c. k. wyższej szkoły przemysłowej w Krakowie, p. Tadeusz Chrząszcz, pod którego kierunkiem już i obecnie projektowane, a koniecznie potrzebne rekonstrukcyje gorzelni, jakoteż urządzenie stacyi doświadczalnej dla gorzelnictwa i pokrewnych przemysłów zostanie dokonaniem.

Preliminarz budżetu szkoły gorzelniczej na r. 1906 różni się poniekąd w swym układzie od budżetu b. r. a to wskutek uzasadnionych powyżej zmian w etacie sił nauczycielskich i oddzielenia szkoły od katedry chemii ogólnej, a tem samem potrzeby przyznania jej odpowiedniej dotacyi jako zakładowi samoistnemu. Poszczególne pozycyi preliminarza nie uzasadniamy, bo tłumaczą się same, przytaczamy tylko, że suma prelimitowanych na r. 1906 wydatków zwyczajnych wynosi 12.330 K, jest więc od wydatków uchwalonych na r. 1905 wyższą o 2.400 K. Na różnicę tę wpływa między innemi także nowa pozycja wydatków 500 K na gorzelniczy kurs praktyczny dla c. k. straży skarbowej. Koszta takich kursów pokrywał dotychczas Wydział krajowy z funduszu dyspozycyjnego, ponieważ jednak na ży-

czenie c. k. kraj. Dyrekcyi skarbu kursa odbywają się stale co roku, uznał Wydział krajowy, że koszta te powinny być uwidocznione w budżecie szkoły gorzelniczej. Oprócz stałej dotacyi rocznej preliniuje Wydział krajowy jednorazowy wydatek nadzwyczajny w kwocie 5 000 K na urządzenie pracowni gorzelniczej, mianowicie 1.600 K na zakupno trzech mikroskopów, 400 K na zakupno wagi chemicznej, 2.000 K na przybory do prac bakteryologicznych i 1.000 K na inne drobne urządzenia laboratoryjne.

Gorzelnia szkolna wymaga gruntownego odnowienia. Jako najważniejszy środek naukowy ma gorzelnia dla szkoły podwójne znaczenie: jest podstawą praktycznej nauki gorzelnictwa, a powtórę ma umożliwić wykonywanie ścisłych doświadczeń z różnemi metodami technicznego postępowania. Gorzelnia dublańska założona w r. 1890 wchodzi w piętnastą kampanię i w obecnym swym stanie nie odpo- wiada już swoim zadaniom, gdyż przestarzałe i zużyte aparaty nie mogą być wzo- rem przy demonstracyach, a funkcjonując niedokładnie, nie mogą być w ogóle do doświadczeń użyte. Wadliwości w urządzeniach gorzelni są obok tego jednym z głó- wnych powodów corocznych strat na ruchu gorzelni.

Dla usunięcia najważniejszych braków w urządzeniach gorzelni otworzył Wy- soki Sejm Wydziałowi krajowemu w budżecie 1905 r. nadzwyczajny kredyt w kwocie 9.455 K na zakupno nowego aparatu odpędowego i kufy na alkohol tudzież na przeprowadzenie różnych pomniejszych napraw. Wskutek zmian w kierownictwie szkoły gorzelniczej pozostawił Wydział krajowy wykonanie adaptacyi przyszłemu kierownikowi, obejmującemu jesienią b. r. urządowanie, skoro zaś jest rzeczą stwier- dzoną, że także inne urządzenia gorzelni muszą być w najbliższym czasie zastąpione nowemi, postanowił Wydział krajowy zaniechać stopniowej wymiany aparatów, łac- niewiejszej do przeprowadzenia ze względów budżetowych, lecz w rezultacie kosztow- niejszej i nie dającej całości bez zarzutu, zwrócić się natomiast do Wysokiego Sejmu z wnioskiem o otwarcie kredytu na przeprowadzenie od razu gruntownej re- konstrukcyi gorzelni odpowiednio do wymogów uowoczesnej techniki.

Rekonstrukcją mają być objęte zarówno urządzenia maszynowe jak i sam budynek gorzelni. Według opinii rzeczoznawców musi gorzelnia otrzymać zupełnie nowe urządzenie wszystkich aparatów, nie wyjmując kotła parowego przestarzałej konstrukcyi, zużywającej nadmierną ilość opału. Pozostać może nadal tylko maszyna parowa, i ta jednak wymaga naprawy i innego ustawienia pospołu z przerobieniem wszystkich transmisyj. Koszt nowego urządzenia oblicza Wydział krajowy na pod- stawie przedstawionej oferty następująco:

koszt aparatów	25.694 K
koszt dostawy do Dublan i zupełnego umontowania	7.920 „
Razem	33.614 K

od tej sumy potrąca się spodziewany dochód ze sprzedaży sta- rych urządzeń, co oblicza Wydział krajowy oględnie na

2.500 „

koszt urządzenia gorzelni wyniesie więc netto	31.114 K
---	----------

Na pokrycie tego wydatku jest do dyspozycyi reszta kredytu uchwalonego przez Wysoki Sejm na rok bieżący

8.230 „

pozostaje więc do pokrycia kwota

22 884 K.

Projektowana rekonstrukcyja budynku gorzelni ma głównie na celu rozsze- rzenie słodowni, wynoszącej obecnie zaledwie 36 m², podczas gdy odpowiednio do ilości zacieru powinna wynosić normalnie 65 m² (przyjmując 25 m² na 1.000 l. za- cieru). Ponieważ w słodowni w gorzelni szkolnej prowadzi się często sól z różnych gatunków zboża równocześnie, projektuje się rozszerzenie słodowni do 100 m² a to przez zajęcie obecnego magazynu spirytusu. W tym celu wykonane być muszą różne roboty murarskie, zwłaszcza zaś przybudowanie nowego magazynu na okowitę. Dalej projektuje się pokrycie starego dachu gontowego dachówką (686 m²) i szereg innych napraw posadzek, pował i t. p. Kosztorys wszystkich adaptacyj w budynku opiewa na łączną kwotę

7.292 K

a dodając ją do obliczonego powyżej zapotrzebowania na rekonstrukcyę aparatów

22.884 „

wyniesie koszt odnowienia gorzelni razem

30.176 K.

Kwotę tę wstawił Wydział krajowy do preliminarza budżetu gorzelni na rok 1906. O otwarciu kredytu w tej wysokości uprasza Wydział krajowy Wysoki

Sejm w tem przekonaniu, że inwestycja ta podniesie znakomicie wartość szkoły, a opłaci się zmniejszeniem wygórowanych dziś z powodu przestarzałych urządzeń kosztów ruchu gorzelnii.

Kampania 1905/6 odbędzie się jeszcze przy dotychczasowem urządzeniu gorzelnii, dlatego też w preliminarzu zwyczajnych wydatków i dochodów w roku 1906 nie przeprowadzono zmian zasadniczych. W rubryce płac wstawiono wynagrodzenie dla gorzelnika w kwocie 1.200 K, pozostawiając na razie obok tego półroczne wynagrodzenie dla maszynisty, który ze względu na konieczne ciągłe naprawy urządzeń gorzelnii musi być jeszcze przez nadchodzącą kampanię zatrzymany. Na przyszłość wydatek ten będzie skreślony.

4. O folwarku Dublańskim i rozwoju w ubiegłym dziesięcioleciu, zdał sprawę dyrektor p. Frommel w zeszłorocznem „Roczniku Akademii rolniczej w Dublanach“, zaś o produkcji zwierzęcej traktuje „Sprawozdanie Akademii“ za rok 1904/5, obecnie Wysokiemu Sejmowi przedłożone.

Od dawna pożądaną, a obecnie wykonaną, przez biuro melioracyjne wypracowany projekt dalszej melioracji łąk dublańskich obejmuje: a) rekonstrukcję nawodnienia łąk na obszarze 90·5 mg kosztem 10.000 K i b) kulturę łąk torfowych na obszarze 148·5 mg kosztem 32 000 K. Ogólna kwota kosztorysowa 42.000 K rozdzielona na 239 morgów objętych projektem melioracji czyni 175 K na morg. Melioracja torfowisk dublańskich, dziś prawie nieużytecznych, opłacić się powinna w krótkim czasie, sądząc z wyników otrzymanych po wykonaniu melioracji części łąk w latach 1884/7. Czynsz dzierżawny opłacany przez włościan za wynajęte łąki podniósł się bezpośrednio po zmeliorowaniu z 6·5 K na 24 K z jednego morga. Meliorację zamierza Wydział krajowy wykonać stopniowo w ciągu kilku lat i na rok 1906 preliminarzu w tym celu nadzwyczajny kredyt w budżecie folwarku w kwocie 7.300 K, która z uchwalonym na r. b. kredytem 2.700 K uczyni w sumie fundusz 10.000 K, pozwalający na podjęcie i wykonanie części robót melioracyjnych w roku 1906.

W b. r. wprowadzono z uwagi na znaczenie cukrownictwa w kraju uprawę buraków cukrowych na przestrzeni 20 morgów; na uprawę roślin okopowych przeznaczono ogółem 60 mg, to zn. 25% całej uprawnej przestrzeni, wynoszącej 240 morgów. Administracja folwarku pragnie w ten sposób wyzyskać wysoką siłę nawozową gruntów i podnieść dochody. Równocześnie wypadło podnieść pozycję wydatków na robociznę o 1.000 K rocznie, skutkiem czego (obok innych pomniejszych nadwyżek) preliminarz wydatków zwyczajnych na gospodarstwo w r. 1906 opiewa ogółem na 35.860 K, więcej od tegorocznego budżetu o 1.300 K. Dochody preliminarzu Wydział krajowy ogólnie w kwocie 45.750 K (więcej o 2.000 K niż w r. 1905), tak, że bilans gospodarstwa wykazuje nadwyżkę dochodów 9.890 K. Po uwzględnieniu spłaty długów i podatków, razem 6.192 K, a dalej wydatków inwestycyjnych 7.300 K na meliorację i 3.960 K na adaptację w budynkach, zamyka się preliminarz budżetu folwarku na rok 1906 niedoborem w kwocie 7.367 K.

5. Stacja doświadczalna chemiczno-rolnicza w Dublanach jest obecnie w 10. roku swej działalności; bezsprzeczna jej potrzeba i użyteczność udowodnioną jest chyba wynikami, dzięki energicznemu i fachowemu kierownictwu, bardzo dodatniemi. Ze skromnych początkowo rozmiarów, rozwinęła się ona do tego stopnia, że obecnie jest jedną z większych stacji doświadczalnych w Państwie, gdy w roku 1899 wykonano kontrolnych rozbiorów 699, to w roku 1904 wykonano ich już 2.504; w ostatnich zwłaszcza latach wzrosła ta czynność w bardzo szybkim tempie, bo w roku 1903 wykonano rozbiorów 1.222, a jak powyżej zaznaczono, w roku bieżącym więcej jak dwa razy tyle.

O intensywności pracy daje wyobrażenie porównanie stacji dublańskiej z taką stacją w Wiedniu, gdzie w roku 1904 przy użyciu sił 26 asystentów wykonano 15.894 analiz czyli że jeden asystent wykonał 611, kiedy w Dublanach przy użyciu sił 3-ech asystentów wykonano w tymże okresie czasu 2.504 rozbiorów, czyli że na jednego asystenta wypada 834 analiz, a więc o 223 więcej — nie mówiąc już o tem, że stacja wiedeńska rozporządza 6-ciu siłami biurowemi — kiedy stacja Dublańska do załatwiania licznej bo przeszło 3.000 numerów liczącej korespondencji, żadnej nie ma dodanej siły.

Czynność doświadczalna stacji jest stosunkowo do sił i uposażenia także bardzo dodatnią.

Odpowiednio więc do wzrastającego zakresu czynności kontrolnej i doświadczalnej należy koniecznie zapewnić stacyi tej odpowiednie środki i dlatego też proponowane przez Wydział krajowy zwiększenie sił o dwóch asystentów jest wskazane i usprawiedliwione.

Dotacja pracowni tej stacyi wskutek niespodziewanego wzrostu czynności okazała się niedostateczną i już w rachunku roku 1904 przekroczenie preliminarza było nieuniknionem, przedewszystkiem na zakupno chemikaliów i innych potrzeb laboratoryjnych. Na podstawie zapotrzebowania w roku 1904 preliminowane zwiększe nie wydatków na ten cel do wysokości sumy 7.500 K jest usprawiedliwionem.

W etacie stacyi doświadczalnej, o której mowa, ustanowił Wysoki Sejm w roku 1901 jedną etatową posadę asystenta z płacą 2.000 K i dodatkiem aktywalnym 200 K bez prawa do pięciolecia. Posadę tę wypełnia skutecznie od lat 8 p. Adam Karpiński.

Komisya gospodarstwa krajowego zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego, uprasza Wysoki Sejm o przyznanie i pozwolenie wypłacenia w właściwym czasie p. Karpińskiemu dodatku pięcioletniego w kwocie 400 K.

6. O czynnościach stacyi doświadczalnej botaniczno-rolniczej we Lwowie traktuje obszerniej sprawozdanie kierownika zakładu, jako alegat 5. do sprawozdania Wydziału krajowego dołączony; podnosimy tu tylko, że wzrost czynności tej stacyi jest także bardzo żywym, bo w porównaniu z rokiem 1903/4, w którym do oceny przypadło 1.238 próbek nasion, wykonała stacya takich ocen w roku 1902/3 2.413, zaś w roku 1901/2 plombowano worów 1.389 a w roku 1903/4 2.548 o wadze 231 q.

Czynność doświadczalna w Karpatach na łąkach i połoninach była również żywą, jak też i praktyczne doświadczenia na Czornohorze i Dancerzu na 927 ha. połonin, jak też i na Matachowie i Faszorach; dalszą pracę stanowiły doświadczenia na uprawą konopi, koniczyn i ziemniaków.

Wzrost ten czynności absorbuje istotnie i wkłada coraz liczniejsze obowiązki nad kierownika zakładu.

Gdy zaś p. Radca Szyszyłowicz jako referent dla spraw rolniczych w Wydziale krajowym i inspektor krajowych zakładów rolniczych, może tylko część swego czasu poświęcić sprawom Stacyi, przeto słusznie Wydział krajowy sądzi, że to kumulowanie zajęć nie może być pożytecznem ani dla jednego ani dla drugiego zadania — przeto Komisya gospodarstwa krajowego jest zdania, że nadeszła chwila, aby stosownie do tego położenia rzeczy, poczynić odpowiednie zarządzenia — i oczekuje, że Wydział krajowy poczyni odpowiednie wnioski.

Preliminarz budżetu Stacyi na rok 1906 jest wyższym o 1.505 K w porównaniu z budżetem 1905 roku.

Nadzwyczajny kredyt 820 K na instalacje rur gazowych i tytułem drugiej i ostatniej raty na zakupno przyrządów dla stacyi meteorologicznej w kwocie 1.250 K jest usprawiedliwionym.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych, o gorzelnii i folwarku w Dublanach, tudzież o krajowych stacyach doświadczalnych, chemiczno-rolniczej w Dublanach i botaniczno rolniczej we Lwowie.

2. Sejm uchyla ustęp 4. lit. a) i ustęp 5. uchwały swojej z 26. października 1904 roku i upoważnia Wydział krajowy, by na pokrycie a) kosztów budowy na pomieszczenie stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej i szkoły gorzelniczej w Dublanach w kwocie 125.000 K, b) kosztów rozszerzenia domu zakładowego dla uczniów w kwocie 105.000 K, i c) reszty kosztów instalacji gazowni w Dublanach w kwocie 15.000 K zaciągnął w Banku krajowym pożyczkę w 4% obligacjach komunalnych IV. emisji w nominalnej wysokości 250.000 K, spłacalnej w 44 latach w ratach rocznych po 12.500 K od roku 1906 począwszy.

3. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt w sumie 30.200 K na rekonstrukcyę gorzelnii w Dublanach i wstawia tę sumę do budżetu krajowego na rok 1906.

4. Sejm ustanawia następujący skład osób i plac grona nauczycielskiego krajowej szkoły gorzelniczej w Dublanach. Grono nauczycielskie składa się: a) z kierownika a zarazem głównego profesora szkoły, b) z asystenta, c) z docentów pomocniczych przyjmowanych czasowo za remuneracyą. Kierownik, zarazem główny pro-

fesor szkoły gorzelniczej, otrzymuje wolne pomieszkanie w zakładzie i pobiera roczną płacę w kwocie 3.600 K, dodatek aktywalny w kwocie 720 K rocznie, z prawem do pięciu dodatków pięcioletnich po 500 K rocznie. Kierownik szkoły gorzelniczej jest urzędnikiem krajowym z prawami i obowiązkami, określonymi ustawą służby krajowej i statutem emerytalnym, uchwalonym przez Sejm w dniu 21. stycznia 1889. — Asystent szkoły gorzelniczej otrzymuje wynagrodzenie w kwocie 1.200 K rocznie i pomieszkanie w zakładzie lub ryczałt na mieszkanie i opał w kwocie 318 K rocznie. Stanowisko docentów pomocniczych określa statut organizacyjny szkoły gorzelniczej a wysokość ich wynagrodzenia normuje każdoroczny budżet krajowy.

5. Sejm ustanawia przy szkole gorzelniczej w Dublanach stację doświadczalną dla gorzelnictwa i pokrewnych przemysłów rolniczych.

6. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 42.000 K na meliorację łąk folwarku zakładowego w Dublanach i wstawia na poczet tego kredytu kwotę 7.300 K do budżetu krajowego na rok 1906.

7. Sejm zwiększa etat asystentów stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach o jedną posadę asystenta nieetatowego z płacą 1.600 K rocznie i wolnym pomieszkaniem w zakładzie lub ryczałtem na pomieszkanie i opał w kwocie 318 K rocznie i o jedną posadę asystenta nieetatowego z płacą 1.200 K rocznie i wolnym pomieszkaniem lub ryczałtem na mieszkanie i opał w kwocie 318 K rocznie.

8. Sejm upoważnia Wydział krajowy do przyznania etatowemu asystentowi stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach, p. Adamowi Karpińskiemu, dodatku pięcioletniego w kwocie 400 K rocznie począwszy od 1. sierpnia 1906.

9. Sejm wzywa c. k. Rząd, by do kosztów budowy gmachu dla stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej i szkoły gorzelniczej w Dublanach, do kosztów rozszerzenia domu zakładowego dla uczniów, tudzież do kosztów rekonstrukcji gorzelni i założenia gazowni w Dublanach. przyczynił się odpowiednim datkiem z funduszy państwowych.

Przewodniczący:
Gorawski.

Sprawozdawca:
Struszkiewicz.